[Time: 2 ½ Hours] **[Marks :80]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

Q.1 Attempt **any two** of the following: **20**

(a) Discuss the changing of cropping pattern in the Indian Agricultural.
(b) Explain the causes of low productivity in Indian agriculture.
(c) Discuss the problems of agricultural labour.

Q.2 Attempt **any two** of the following: **20**

(a) Explain the sources of Agricultural finance in India.
(b) Explain the causes of Rural Indebtedness.
(c) Explain the role of Regional Rural Bank in Indian Agricultural finance.

Q.3 Attempt **any two** of the following: **20**

(a) Discuss the Defects in Agricultural marketing systems.
(b) Explain the effect of WTO's agreement on Indian.
(c) Comment on National Agricultural market in India.

Q.4 Attempt **any two** of the following: **20**

(a) Explain the new agricultural policy 2007.
(b) Explain the price policy of the Government of India.
(c) Discuss the causes of the Indian farmers suicide.

183EEBCC1F1C520A6E219E91F366FDF5

वेळ: २ ½ तास **गुण : ८०**

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.१ खालीलपैकी **कोणतेही दोन** प्रश्न सोडवा. २०

(अ) भारतातील शेती क्षेत्रातील पीक रचना आणि त्यातील बदल या संबंधी चर्चा करा.

(ब) भारतीय शेतीची उत्पादकता अल्प असण्याची कारणे स्पष्ट करा.

(क) शेतमजुरांच्या समस्येची चर्चा करा.

प्र.२ खालीलपैकी **कोणतेही दोन** प्रश्न सोडवा. २०

(अ) भारतातील कृषी-वित्त पूरवठ्याचे स्त्रोत स्पष्ट करा.

(ब) ग्रामीण कर्जबाजारीपणाची कारणे स्पष्ट करा.

(क) क्षेत्रीय ग्रामीण बँकाची भारतीय कृषी वित्तपूरवठ्यातील भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी **कोणतेही दोन** प्रश्न सोडवा. २०

(अ) कृषी विपणन व्यवस्थेतील दोषांवर चर्चा करा.

(ब) भारतीय शेतीवरील जागतिक व्यापार संघटनेच्या कराराचे परिणाम स्पष्ट करा.

(क) राष्ट्रीय कृषी बाजारपेठ संकल्पनेवर भाष्य करा.

प्र.४ खालीलपैकी **कोणतेही दोन** प्रश्न सोडवा. २०

(अ) २००७ चे नवीन शेती (शेतकऱ्यासाठीचे) धोरण स्पष्ट करा.

(ब) भारत सरकारचे शेतमाल किंमत विषयक धोरण स्पष्ट करा.

(क) भारतीय शेतकऱ्यांच्या आत्महत्यास जबाबदार असणाऱ्या कारणांची चर्चा करा.

183EEBCC1F1C520A6E219E91F366FDF5

Time: 3 Hrs. **Marks: 100**

Please check whether you have got the right question paper.

Note: 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Attempt any two of the following: (20)

a) Distinguish between Economic Growth and Economic Development.
b) Discuss the meaning and measurement of Human Development Index.
c) Explain Sen's Capability Approach.

Q.2 Attempt any two of the following: (20)

a) Explain the role of Education in Economic Development.
b) Explain Schumpeter's theory of Development.
c) Critically evaluate Solow's Growth Model.

Q.3 Attempt any two of the following: (20)

a) Explain the various measures of poverty.
b) Write a detailed note on Kuznet's inverted U Hypothesis.
c) Describe the concept of Inclusive Growth.

Q.4 Attempt any two of the following: (20)

a) Explain the Role of Infrastructure in Economic Development.
b) Describe the types of Technical Progress.
c) Explain the Schumacher's concept of Appropriate Technology.

Q.5 Write notes on (Any two) (20)

a) Three core values of Development.
b) Lewis model of Dual Economy.
c) Self Help Groups and Micro Finance.
d) Green Technology.

00EB83718F441E2563604F7828930322

मराठी रुपांतर

वेळ : ३ तास **गुण: १००**

सूचना: **१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.**
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात .
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) इंग्रजी प्रश्नपत्रिका मूळ समजावी.

प्रश्न १ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. **२०**

अ) आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकास यातील फरक स्पष्ट करा.

ब) मानवी विकास निर्देशांकाचा अर्थ व मोजमाप यावर चर्चा करा.

क) सेन यांचा क्षमताधिष्टीत दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न २ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. **२०**

अ) आर्थिक विकासातील शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) शुम्पीटर यांचा आर्थिक विकासाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

क) सोलोच्या आर्थिक विकास प्रतिमानाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न ३ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. **२०**

अ) दारिद्र्य मोजमापनाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

ब) कुझनेटच्या उलट्या U (यू) परिकल्पनेवर सविस्तर टिप लिहा.

क) सर्वसमावेशक वृद्धी या संकल्पनेचे वर्णन करा.

प्रश्न ४ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. **२०**

अ) आर्थिक विकासातील पायाभूत सुविधांची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) तांत्रिक प्रगतीच्या प्रकारांचे वर्णन.

क) शुमाश्चर यांची सुयोग्य तंत्रज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न ५ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **२०**

अ) आर्थिक विकासची तीन मूलभूत मूल्ये.

ब) लेविसचे द्विक्षेत्रीय अर्थव्यस्था प्रतिमान.

क) स्वयं सहाय्यता गट आणि सूक्ष्म वित्त.

ड) हरित तंत्रज्ञान.

00EB83718F441E2563604F7828930322

[Time: 3 Hours] **[Marks:100]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: **1)** All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Answer **any Two** of the following **20**

a) Define monopoly and explain the features monopoly.
b) Explain short- run equilibrium of monopoly firm.
c) Explain how monopoly can be controlled and regulated through Taxes.

Q.2 Answer **any Two** of the following **20**

a) Explain prisoners' dilemma strategies in game theory.
b) Discuss dominant strategy with the help of game theory.
c) Explain the Battle of sexes game

Q.3 Answer **any Two** of the following **20**

a) Discuss the Bertrand model of duopoly.
b) Explain the Paul Sweezy's Kinked demand curve model of oligopoly.
c) Explain low cost leadership model.

Q.4 Answer **any Two** of the following **20**

a) What is General equilibrium? Explain general equilibrium in production and consumption?
b) Discuss the pareto optimality criterion of social welfare under perfect competition.
c) Discuss the kaldor-Hickes Compensation criteria of social welfare.

Q.5 Write notes. **(Any two)** **20**

a) Degrees of price discrimination.
b) Extensive games.
c) Centralized cartel of collusive oligopoly
d) Arrow's Impossibility theorem

****

49DB5DB7A45C4B4644D52FA650B3FFE7

[वेळ: ३ तास] **[गुण: १००]**

सूचना: **१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहणे अनिवार्य आहे.**
२. उजवी कडील अंक गुण दर्शवितात.
३. आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

प्र.१ खालील पैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **२०**

अ) मक्तेदारीची व्याख्या करून मक्तेदारीचे वैशिष्ये स्पष्ट करा.

ब) मक्तेदारी उप्पादन पेढीचा अपल्कालीन समतोल स्पष्ट करा.

क) करांच्या माध्यमातून मक्तेदारीचे नियंत्रण व नियमन कसे करतात स्पष्ट करा.

प्र.२ खालील पैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **२०**

अ) खेळ सिध्तांतातील कैद्यांचा पेच प्रसंग / डावपेचाचे वर्णन करा.

ब) खेळ सिध्तांतातील सहाय्याने प्रबळ व्यूहरचना स्पष्ट करा .

क) लिंग खेळांचे युध्द (Battle Of Sexes Game) स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील पैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ) अल्पाधिकाराचा पॅाल स्विझीचा 'विकुंचित मागणी वक्र प्रतिमान स्पष्ट करा'.

ब) द्विअधिकाराचे ब्रट्रान्ड यांचे प्रतिमान स्पष्ट करा.

क) अमी उत्पादन खर्च पेढीद्वारे किंमत नेतृत्व हे प्रतिमान स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील पैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा **२०**

अ) सामान्य समतोल म्हणजे काय? उत्पादन व उपभोगातील सामान्य समतोल स्पष्ट करा.

ब) पूर्ण स्पर्धेच्या स्थितीत सामाजिक कल्याणाची पॅरोटोच्या पर्याप्तता अटीची चर्चा करा.

क) समाजिक कल्याणाचा काल्डोर-हिक्सचा क्षतिपूरक (नुकसान भरपाई) तत्त्वाची चर्चा करा.

प्र.५ टीपा लिहा. **२०**

अ) मुल्यभेदाच्या श्रेणी

ब) विशाल/ विस्तृत खेळ(extensive games.)

क) संगनमत अल्पाधिकाराचे केंद्रीकृत कार्टेल

ड) ॲरोचे अशक्यता प्रमेय

****

49DB5DB7A45C4B4644D52FA650B3FFE7

[Time: 3 Hours] **[Marks:100]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B:
1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

Q.1 a) Discuss the Political condition in India before the invasion of the Turks. **20**

OR

b) Make an estimate of Altutmish as the real founder of Delhi Sultanate. **20**

Q.2 a) Explain the Central administration of the Delhi sultanate. **20**

OR

b) Give an account of reforms introduced by Muhammad- bin- Tughlaq. **20**

Q.3 a) Examine Krishnadevaraya as conqueror and administrator. **20**

OR

b) Explain the Socio-economic condition during the period of the Bahamani Kingdom. **20**

Q.4 a) Trace the origin of Bhakti Movement and Focus teachings of Bhakti Saints. **20**

OR

b) Examine the progress of education and literature during the period of Delhi sultanate. **20**

Q.5 Attempt any two short notes of the following **20**

a) Qutub-ud-din-Aibak
b) Military reforms of Alla-ud-din khilji
c) Muhammad Gavan
d) Development of architecture under Delhi sultanate.

****

02EDD42D8B8A4B0264E82EFA38F3E3DC

[वेळ: ३ तास] **[गुण: १००]**

सूचना: **१. सर्व प्रश्न सोडवा.**
२. सर्व प्रश्नांना समान गुणआहेत.

प्र.१ अ) तुर्क आक्रमणाच्या पूर्वीची भारतातील राजकीय परिस्थितीची चर्चा करा. **२०**

किंवा

ब) दिल्लीच्या सुलतानशाहीचा खरा संस्थापक म्हणून अल्तमशचे मुल्यांकन करा. **२०**

प्र.२ अ) दिल्लीच्या सुलतानशाहीची केंद्रीय प्रशासन व्यवस्था स्पष्ट करा. **२०**

किंवा

ब) महमद-बिन-तुघलकाने लागू केलेल्या सुधारणांची माहिती द्या. **२०**

प्र.३ अ) विजेता आणि प्रशासक म्हणून कृष्णदेवरायाचे परीक्षण करा. **२०**

किंवा

ब) बहामनी राज्याच्या कालखंडातील सामाजिक आणि आर्थिक परिस्थिती स्पष्ट करा. **२०**

प्र.४ अ) भक्ति चळवळीचा उदय विशद करा आणि भक्ति कालखंडातील संतांच्या शिकवणुकीवर प्रकाश टाका. **२०**

किंवा

ब) दिल्लीच्या सुलतानशाहीच्या काळातील शिक्षण आणि वाङ्मयाच्या विकासाचे परीक्षण करा. **२०**

प्र.५ **खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.** **२०**

अ) कुतुबुद्दीन ऐबक
ब) अल्लाउद्दीन खिलजीच्या लष्करी सुधारणा
क) महंमद गवाण
ड) दिल्ली सुलतानच्या काळातील स्थापत्याचा विकास

02EDD42D8B8A4B0264E82EFA38F3E3DC

[Time: 3 Hours] **[Marks:100]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B:
1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

Q.1 a) Discuss the conditions to Northern India on the eve of Turkish invasion why were they victorious? **20**

OR

b) Explain the role of Balban in the consolidation of the Delhi Sultanate. **20**

Q.2 a) Evaluate the administrative Organisation of the Delhi Sultanate. **20**

OR

b) Comment on economic reforms of Ala-ud-din khilji. **20**

Q.3 a) Describe the Social, Economic and Cultural life of the people of Vijaynagar Empire. **20**

OR

b) Review the rise and growth of Bahamani Kingdom. **20**

Q.4 a) Give a brief account of the Bhakti movement. What were its social and religious effects? **20**

OR

b) Write a report on art and architecture in Delhi Sultanate period. **20**

Q.5 Attempt any two short notes of the following **20**

a) Kutubuddin Aibak
b) Reform of Firozshah Tughlaq.
c) Krishnadeva Raya
d) Education system in Delhi Sultanate.

****

49DB5DB7A45C4B4644D52FA650B88444

[वेळ: ३ तास] [गुण: १००]

सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुणआहेत.

प्र.१ अ) तुर्की आक्रमणाच्या वेळची उत्तर भारतातील परिस्थितीची चर्चा करा. तुर्कांना मिळालेल्या यशाची कारणमिमांसा करा. २०

किंवा

ब) दिल्ली सुलतानशाही बळकट करण्यात बल्बनाने केलेली कामगिरी स्पष्ट करा. २०

प्र.२ अ) दिल्ली सुलतानशाहीच्या प्रशासकीय व्यवस्थेचे मुल्यांकन करा. २०

किंवा

ब) अल्लाउद्दीन खिलजीच्या आर्थिक सुधारणेवर भाष्य करा. २०

प्र.३ अ) विजयनगर साम्राज्यातील लोकांचे सामाजिक, आर्थिक आणि सांस्कृतिक जीवनाचे वर्णन करा. २०

किंवा

ब) बहामनी राजवटीचा उदय आणि ऱ्हास याचा मागोवा घ्या. २०

प्र.४ अ) भक्ती चळवळीच्या प्रगतीचा आढावा घ्या. या चळवळीचा सामाजिक आणि धार्मिक प्रभाव स्पष्ट करा. २०

किंवा

ब) दिल्ली सुलतानशाहीच्या काळातील कला आणि स्थापत्य याचा वृतांत लिहा. २०

प्र.५ **खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.** २०

अ) कुतुबुद्दीन ऐबक
ब) फिरोझशहा तुघलकाच्या सुधारणा
क) कृष्णदेवराय
ड) दिल्ली सुलतानशाहीच्या काळातील शिक्षणव्यवस्था

49DB5DB7A45C4B4644D52FA650B88444

[Time: 2.30 Hours] **[Marks:80]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

Q.1 a) Trace the development of Archaeology in India.

OR

b) Explain various methods of dating antiquities.

Q.2 a) Comment on the important features of Neolithic period.

OR

b) Write a detailed note on Early Historical Period.

Q.3 a) Review the development of epigraphically studies in India.

OR

b) Bring out the importance of Ashokan edicts.

Q.4 a) Define Numismatics. State the history of Indian numismatics.

OR

b) Describe the significance of Kurshna Coins.

****

0176B61343BA3FEBBB83E4237CD8A3B4

मराठी रुपांतर

[वेळ: २.३० तास] [गुण: ८०]

सूचना: १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.१ अ) भारतातील पुरातत्वशास्त्राच्या विकासाचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) पुरातन वस्तूंचे कालमापन करण्याच्या विविध पद्धतींचे वर्णन करा.

प्र.२ अ) नवाश्मयुगाच्या महत्वाच्या वैशिष्ट्यांवर भाष्य करा.

किंवा

ब) प्रारंभिक ऐतिहासिक काळावर सविस्तर टिप लिहा.

प्र.३ अ) भारतातील पुराभिलेखशास्त्राच्या विकासाचा मागोवा घ्या.

किंवा

ब) अशोकाच्या राजाज्ञांचे महत्व विशद करा.

प्र.४ अ) नाणकशास्त्राची व्याख्या द्या. भारतीय नाणकशास्त्राचा इतिहास विशद करा.

किंवा

ब) कुशन नाण्यांचे महत्व स्पष्ट करा.

****

0176B61343BA3FEBBB83E4237CD8A3B4

[Time: 2 ½ Hrs] **[Marks: 80]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

Q. 1 a) Explain the aims and development of Archeology in India.

OR

b) Describe various methods of dating antiquities.

Q. 2 a) Discuss the important features of Paleolithic period in India.

OR

b) Write a detailed note on Neolithic Period in India.

Q. 3 a) Citing suitable examples, explain the importance of inscriptions as a source of ancient Indian history.

OR

b) Give an account of the edicts of Ashoka.

Q. 4 a) Trace the development of numismatics in India.

OR

b) Review the importance of Kushana coinage as a source of history.

****

[वेळ:२$\frac{१}{२}$ तास] [**गुण**:८०]

मराठी रुपांतर

सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न. १) अ) भारतीय पुरातत्वशास्त्राची उद्दिष्ट्ये आणि विकास स्पष्ट करा.

किंवा

ब) कालमापनाच्या विविध पद्धतींचे वर्णन करा.

प्रश्न. २) अ) भारतातील पुराश्मयुगाच्या महत्वपूर्ण वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

किंवा

ब) भारतातील नवाश्मयुगावर सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न. ३) अ) समर्पक उदाहरणांसहित प्राचीन भारतीय इतिहासाचे साधन म्हणून कोरीव लेखांचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अशोकाच्या राजाज्ञांची माहिती द्या.

प्रश्न. ४) अ) भारतातील नाणकशास्त्राच्या विकासाचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) इतिहासाचे साधन म्हणून कुशाण नाण्यांचे महत्व अधोरेखित करा.

****

183EEBCC1F1C520A6E219E91F36FBF47

[Time: 3 Hrs.] **[Marks: 100]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. **All** questions are **compulsory**.
2. **All** questions carry **equal marks**.

Q. 1 a) Review the socio-economic conditions of Maharashtra in the 19th century.

OR

b) Evaluate the changes introduced in administration and judiciary in the beginning of the British rule in Maharashtra.

Q. 2 a) Discuss the achievements of Mahatma Jotirao Phule with special reference to Satyashodhak Samaj.

OR

b) Examine the role of thinkers of Maharashtra in the emergence of Economic Nationalism.

Q. 3 a) Analyse the rise and growth of extremist politics in Maharashtra.

OR

b) Comment on the response to Civil Disobedience and Quit India movements in Maharashtra.

Q. 4 a) Describe the contribution of the reformers in the field of education in Maharashtra.

OR

b) Elaborate the efforts made by social reformers in Maharashtra towards the emancipation of women.

Q. 5 Attempt **any two** short notes:

a) Peasants Uprising of 1875.
b) Prarthana Samaj.
c) Important phases of Samyukta Maharashtra Movement.
d) Rajarshi Shahu Maharaj.

****

0122D82FEA61130D0C6DB610317A535F

मराठी रुपांतर

[वेळ: ३ तास] [गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना: १. **सर्व** प्रश्न सोडविणे **अनिवार्य** आहेत.
२. **सर्व** प्रश्नांना **समान गुण** आहेत.

प्र. १ अ) १९ व्या शतकातील महाराष्ट्राच्या सामाजिक-आर्थिक स्थितीचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील ब्रिटीश राजवटीच्या सुरुवातीला प्रशासन व न्यायव्यवस्थेत घडविण्यात आलेल्या बदलांचे मूल्यमापन करा.

प्र. २ अ) सत्यशोधक समाजाच्या विशेष संदर्भात महात्मा जोतीराव फुले यांच्या कार्याची चर्चा करा.

किंवा

ब) आर्थिक राष्ट्रवादाच्या उदयात महाराष्ट्रातील विचारवंताच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

प्र. ३ अ) महाराष्ट्रातील जहालवादी राजकारणाच्या उदय व विकासाचे विश्लेषण करा.

किंवा

ब) सविनय कायदेभंग आणि छोडो भारत या चळवळींना महाराष्ट्रात मिळालेल्या प्रतिसादावर भाष्य करा.

प्र. ४ अ) महाराष्ट्रातील शिक्षण क्षेत्रात सुधारकांनी दिलेल्या योगदानाचे वर्णन करा.

किंवा

ब) स्त्रियांच्या उन्नतीसाठी महाराष्ट्रातील समाज सुधारकांनी केलेले प्रयत्न विशद करा.

प्र. ५ **कोणत्याही दोन** टिपा लिहा:

अ) १८७५ चा शेतकरी उठाव.

ब) प्रार्थना समाज.

क) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील महत्त्वाचे टप्पे.

ड) राजर्षी शाहू महाराज.

****

0122D82FEA61130D0C6DB610317A535F

[Time: 3 Hours] **[Marks: 100]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B.: 1. **All** questions are **compulsory**.
2. **All** question carry **equal marks**.

1. a) Trace the development of administration and judiciary in the early phase of British rule in Maharashtra.

OR

b) Describe the tribal uprisings in Maharashtra as a reaction to the British rule.

2. a) Bring out the contribution of Mahatma Jotirao Phule as an Universal Humanist with special reference to Satyashodhak Samaj.

OR

b) Examine the principles and work of Prarthana Samaj.

3. a) Evaluate the role of moderates of Maharashtra in the national movement.

OR

b) Write a detailed note on the various stages of Samyukta Maharashtra Movement.

4. a) Highlight the efforts made by reformers in the field of education in Maharashtra.

OR

b) Elaborate the achievements of Rajarshi Shahu Maharaj and Dr. B. R. Ambedkar towards the upliftment of depressed classes.

5. Attempt **any two** short notes.
a) Social conditions of Maharashtra in 19th century.
b) Dadabhai Naoroji and Economic Nationalism.
c) Non Co-operation Movement in Maharashtra.
d) Efforts of women reformers towards emancipation of women.

****

00EB83718F441E2563604F782896F7EE

मराठी रुपांतर

[वेळ: ३ तास] **[गुण: १००]**

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना: १. **सर्व** प्रश्न सोडविणे **अनिवार्य** आहेत.

२. **सर्व** प्रश्नांना **समान गुण** आहेत.

प्र.१ अ) महाराष्ट्रात ब्रिटिश राजवटीच्या सुरुवातीला प्रशासन व न्यायव्यवस्थेत झालेल्या विकासाचा मागोवा घ्या.

किंवा

ब) ब्रिटिश राजवटीला प्रतिक्रिया म्हणून महाराष्ट्रात झालेल्या आदिवासी उठावांचे वर्णन करा.

प्र.२ अ) सत्यशोधक समाजाच्या विशेष संदर्भात एक वैश्विक मानवतावादी म्हणून महात्मा जोतीराव फुले यांच्या योगदानाचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) प्रार्थना समाजाची तत्त्वे आणि कार्य यांचे परीक्षण करा.

प्र.३ अ) राष्ट्रीय चळवळीत महाराष्ट्रातील मवाळवाद्यांच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.

किंवा

ब) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीच्या विविध टप्प्यांवर सविस्तर टिपण लिहा.

प्र.४ अ) महाराष्ट्रातील शिक्षण क्षेत्रामध्ये सुधारकांनी केलेले प्रयत्न अधोरेखित करा.

किंवा

ब) दलितांच्या उद्धारासाठी राजर्षी शाहू महाराज व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी केलेले कार्य विशद करा.

प्र.५ खालीलपैकी **कोणत्याही दोहोंवर** टिपा लिहा.

अ) १९ व्या शतकातील महाराष्ट्राची सामाजिक स्थिती.

ब) दादाभाई नौरोजी आणि आर्थिक राष्ट्रवाद.

क) महाराष्ट्रातील असहकार चळवळ.

ड) स्त्रियांच्या उन्नतीसाठी स्त्री सुधारकांनी केलेले प्रयत्न.

****

00EB83718F441E2563604F782896F7EE

वेळ : ३ तास एकूण गुण : १००

१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या.
३) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) मराठी साहित्याची सुरूवात केव्हापासून झाली आहे ते सांगून मराठीतील आद्यग्रंथाची माहिती द्या. २०

किंवा

ब) महानुभाव पंथाच्या वाङ्मयाचा सोदाहरण परिचय करून द्या.

प्र.२ अ) वारकरी संप्रदाय हा महाराष्ट्रातील प्रभावशाली संप्रदाय आहे. – विधानाची चर्चा करा. २०

किंवा

ब) संत ज्ञानेश्वर व संत नामदेव यांनी वारकरी संतांच्या साहित्यात कशी मोलाची भर घातली ते लिहा.

प्र.३ अ) एकनाथांनी लिहिलेल्या विपुल साहित्याचा थोडक्यात परिचय करून द्या. २०

किंवा

ब) ‘तुका झालासे कळस’ या विधानाची चर्चा करा.

प्र.४ अ) पंडिती काव्याच्या स्वरूपवैशिष्ट्यांची सोदाहरण चर्चा करा. २०

किंवा

ब) वामन पंडित आणि मुक्तेश्वर यांच्या काव्याचा परिचय करून द्या.

प्र.५ पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. २०

१) म्हाइंभट
२) नामदेव गाथा
३) सामराज
४) केकावली

....

[वेळ: ३ तास] [गुण: १००]

सूचना: १. **सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.**
२. **उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.**

१. अ) भरतमुनीच्या रससिद्धांताचा सविस्तर परिचय करून घ्या. **२०**

किंवा

आ) क्षेमेंद्राच्या औचीत्य विचाराच्या आधारे साहित्य स्वरुपाची चर्चा करा.

२. अ) अभिनवगुप्त यांनी मांडलेली रसनिष्पतीविषयक भूमिका स्पष्ट करा. **२०**

किंवा

आ) भट्टालोल्लाटाच्या रसविषयक उपपत्तीचेस्वरूप सांगून मर्यादा स्पष्ट करा.

३. अ) साहित्याच्या भाषेतील अभिधा व लक्षणा या शब्दशक्तीचे महत्व सोदाहरण सांगा. **२०**

किंवा

आ) काव्यसौंदर्याच्या दृष्टीने छंद व मुक्तछंदाचे महत्व लिहा.

४. अ) साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेतील प्रतिभाशक्तीचे योगदान उदाहरणासह सांगा. **२०**

किंवा

आ) मम्मटाने सांगितलेल्या काव्यप्रयोजनांचा आढावा घ्या.

५. टिपा लिहा**. (कोणत्याही दोन)** **२०**

१. वामनाचा रीतीविचार
२. श्रीशंकुकाची रसविषयक उपपत्ती
३. व्यंजना
४. भामहाने मांडलेली काव्यप्रयोजने

****

70745

(2:30 Hours) **(Total Marks : 80)**

सूचना :

१) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहेत.

२) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.

१. अ) साहित्य-समाज व संस्कृती यांचा परस्पर सबंध स्पष्ट करा. २०

किंवा

आ) साहित्य व समाज यांच्यातील सबंधासंदर्भात मार्क्सचा सिद्धांत सांगा.

२. अ) स्त्रीवादी साहित्याची संकल्पना स्पष्ट करून मराठीतील परंपरा विशद करा. २०

किंवा

आ) "भिन्न' ही कादंबरी 'एड्स' या आजाराची सामाजिक समस्येची चिकित्सा करणारी आहे," चर्चा करा.

३. अ) मराठी साहित्यात महानगरीय साहित्याचे वेगळेपण स्पष्ट करा. २०

किंवा

आ) बदलत जाणाऱ्या काळावर कवी दिनकर मनवर 'दृश्य नसलेल्या दृश्यात' या आपल्या कवितासंग्रहातून भाष्य करतात, साधार स्पष्ट करा.

४. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन, १५० शब्दमर्यादा) २०

१) आंबेडकरवादी जाणिवा.

२) 'भिन्न' कादंबरीतील प्रतीक्षा.

३) 'म्हटलं तर हा जमिनीचा तुकडा आहे आयताकृती' कवितेचा आशय.

४) 'दृश्य नसलेल्या दृश्यात' कविता संग्रहातील पाणी विषयाच्या दोन कवितांचा आशय.

QP Code : 73612

0176B61343BA3FEBBB83E4237CA322E8